

KÖNYVISMERTETÉSEK, ÚJDONSÁGOK

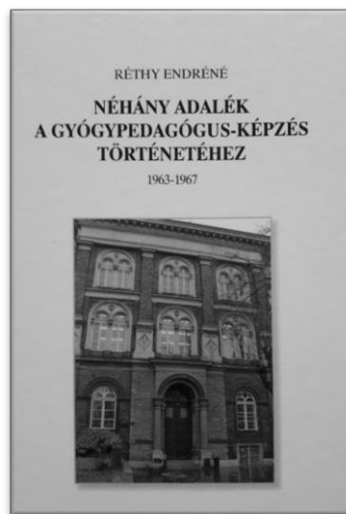
RÉTHY ENDRÉNÉ

Néhány adalék a gyógypedagógus-képzés történetéhez: 1963–1967

Palatia Nyomda és Kiadó Kft., Győr, 2020

A szerző neve és gazdag szakirodalmi munkássága jól ismert a hazai neveléstudományban. Bemutatásra kerülő műve, amelynek széles körű megismerését beárnyékolta a járvány okozta korlátozások, a szakmatörténetileg és társadalmilag egyaránt messzire nyúló múltba vezetnek vissza. Munkája visszatekintés a pálya indulásában meghatározó szerepet betöltő képzési időszakra az alma materben, a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán. És visszatekintés a szakmaválasztás „különös” útján elinduló, majd a tudományos kutatás ösvényein járó szakember szemszögéből, tisztelettel adózva tanára, Gordosné dr. Szabó Anna emlékének. A személyének szóló ajánlás figyelemfelhívó elköteleződés, mivel a gyógypedagógia és gyógypedagógus-képzés történetének ismerete évfolyamokat és generációkat köt össze a pályaszocializáció különböző állomásain, napjainkat is beleértve.

Jómagam örömmel teszek eleget e könyv bemutatásának a Gyógypedagógiai Szemle lapjain. Annak a generációnak a tagja vagyok ugyanis, akik egy év különbséggel ugyan, de lényegében a szerzővel egy időben koptatták a patinás Bethlen téri épület lépcsőit. Ez az egy év azonban mérföldkőnek tekinthető a gyógypedagógus-képzés történetében. Ekkor, 1963-ban indult útjára az a reformfolyamat, amely az ún. (főiskolai szintű) egységes szemléletű (általános) gyógypedagógus-képzést a szakos jellegű „reformképzéssel” szándékozott felváltani, s amelybe a könyv írója, hallgatótársaival, tanáraival együtt, akarva-akaratlanul belesodródott. Jómagam és társaim valamennyi szakterületen kompetens gyógypedagógiai tanárként léptünk ki a Bethlen téri épület kapuján. Az utánunk jövők, a nappali tagozaton végeztek, három szakterületre, az értelmi fogyatékosok nevelésére és a logopédia területére, valamint a választott szakon végezhető tevékenységre kaptak felkészítést. Esetükben azonban – a választhatóságot sajátosan nélkülözve – ez egységesen a harmadik szakként megjelölt hallássérült területet jelentette. (Levelező tagozaton a képzés kétszakos képzés keretében történt). Érdemes a könyvben utánanézni, miért is alakult ki ez a sajátos helyzet. Hogyan szembesültek ezzel a hallgatók? Mint ahogy annak is, hogyan alakult a reformkoncepcióban az elmélet és gyakorlat

vitákat generáló viszonya, mi lett a „reform” további sorsa. (S mindemellett ne felejtjük el azt sem, hogy ez a folyamat gyakorlatilag azóta is szüntelenül tart, átszöve az anyaintézmény életének különböző szakaszait!)

A szerző ezt az átalakulási folyamatot gazdag hivatkozási anyaggal dokumentálva, a hatvanas évek társadalmi környezetébe ágyazva mutatja be. Tanulásokkal szolgál és a jelenkor pályán levő szakemberei számára széleskörű betekintést nyújt a felső utasításra (ld. az 1960-as VII. pártkongresszus nyomán) végrehajtott, lényegében előkészítetlen, szakmai vitákat generáló és az oktatói közösséget megosztó folyamatba. Ez már önmagában is igen érdekes, részletesen elemzett történeti adalék a „reformévfolyam” saját élményen alapuló tapasztalatainak bemutatása alapján. Az olvasó egy terjedelmes, jól áttekinthető és gazdag tényanyaggal illusztrált, 362 oldalnyi munkát vehet kézbe, amely lényegesen több annál, mint amit egy képzéstörténeti időszak bemutatása alapján gondolnánk.

Az élő szöveget a „reformévfolyam” 21 tagjával készített célirányos kutatás anyagának bemutatása és annak széles ívű, tudományos igényű elemzése jelenti a szerző évfolyamtársainak és volt tanárainak közreműködésével, s akik a pálya gyakran rögös útjait járva évtizedek múltán is élénken idézték fel „frissen szerzett” tapasztalataikat. És akik – a már fel nem lelhető, összesen 80 főnyi hallgatótársukkal, valamint oktató kollégájukkal együtt – a magukkal vitt benyomások birtokában egy életen keresztül becsülettel képviselték, amire annakidején felhatalmazást kaptak. Az oktatói kar képviselőjében, akik számára a Bárczi Gusztávval való munkatársi kapcsolat még élő valóság volt, Hatos Gyula, Krausz Éva és Lányiné Engelmayer Ágnes személyes közreműködése, visszaemlékezései idézik fel a hatvanas évek zaklatott időszakát.

Réthy Endréné könyvében tehát a gyógypedagógus-képzés történetének egy sajátos időszaka tárul fel, amely a pályán levők és pályára lépők, képzők és hallgatók számára igen sok információt tartalmaz. A jelzett időszak hullámai valójában napjainkig gyűrűznek – egyrészt a képzés egységes (általános), minden szakterületet átfogó, illetve a szakos, specializált képzés irányába történő elmozdulásának vitái, másrészt a gyógy/ító pedagógia 21. századi identitásának értelmezését illetően. Jól tudjuk azt is, hogy a Bologna-folyamat kezdetétől újabb töréspontok is megjelentek, de ezek tárgyalása természetesen kívül esik a jelzett időszak keretein.

Ami ugyanakkor a téma kibontásának jelentőségét tovább emeli, nem más, mint az, hogy annak feldolgozását a szerző egy kilenc fejezetre tagolt empirikus kutatásba ágyazva tárgyalja. Felhasználja és a kutatásban járatlan olvasók számára jól érthetően interpretálja az alkalmazott módszerek széles skáláját. Ezek: a metaforaelemzés, a narratívák és életútelemzések, fókuszcsoportos megbeszélések, interjúk (oral history), kvantitatív és kvalitatív technikák, amelyekből sokat meríthet bárki, aki hasonló jellegű történeti visszatekintésre vállalkozik. A „reformfolyamat” bemutatása tág elméleti keretbe ágyazódik, amely a gyógypedagógiai ellátás és képzés előtörténeti aspektusait, a fogyatékos gyermekek nevelésének kortörténeti hátterét, a pedagógia és a gyógypedagógia tudományos-elméleti kérdéseit egyaránt érinti. A kiadványt 21 oldalnyi szakirodalom-jegyzék és forrásanyag, továbbá mellékletek egészítik ki. Közöttük nem lehet említés nélkül hagyni a szerző közleményeinek gazdag jegyzékét.

A visszatekintés közérthetően megírta, a múlt és jelen között hidat építő szakmatörténeti munka, amely a neveléstudománnyal foglalkozó szakembereknek, kutatóknak, oktatóknak és hallgatóknak jó szívvel ajánlható. Fontos, hogy valamennyi hazai képzőhely könyvtárában elérhető legyen.

Gereben Ferencné dr.